

Σωτήρη Σκίπη, «*Mes Impressions sur la Provence*» (Edition des «*Annales*» de l'Ecole Palatine d'Avignon 1927).

Μιά διάλεξη πού δόθηκε ἀπὸ τὸν ποιητὴ στὸ Δημαρχεῖο τῆς Ἀβινιόν, γιὰ τὴν Ecole Palatine, μὲ γενικὴ γραμμὴ τῆς ἐντυπώσεως τοῦ ἀπὸ τὴν Προβηγκία. Ἡ ἐκδήλωση τῆς συμπάθειας τοῦ κ. Σκίπη γιὰ τὴν Προβηγκία, τέτοια πού παρουσιάζεται στὴ διάλεξή του, ἴσως γι' αὐτὸν νὰ εἶναι πλέρια δικαιολογημένη, μὰ γιὰ τὸν ἀναγνώστη τοῦ φαίνεται παραφορτωμένη μὲ λυρική ἔξαρση καὶ ἄσχετες παρεκβάσεις.

Σωτήρη Σκίπη «*Δουλούδια τῆς Μοναξιάς*» (Le Puy-en-Velay Impr. «La Haute-Loire» 23 Boulevard Carnot. 1927). «*Γαλάζια Μεσημέρια*», (Ἐκδοτ. Οἶκος «Ἀγὼν» Παρίσι 1927).

Ἀπὸ τὶς δυὸ τελευταῖες αὐτὲς συλλογὲς τοῦ κ. Σκίπη προτιμητέα ἀναμφισβήτητα ἡ δεύτερη. Στὰ «*Γαλάζια Μεσημέρια*» ὑπάρχει ἀσυγκρίτως λιγώτερη φιλολογία. Βρίσκει κανεὶς ἐδῶ καὶ κεῖ στίχους ἄξιους κάθε προσοχῆς, ἀντάξιους τῶν παλιῶν καλῶν στίχων τοῦ ποιητῆ. Μερικὲς εἰκόνες στίς «ἐποχὲς» τῆς συλλογῆς αὐτῆς ἔχουν πολὺ τὸ ποιητικὸ καὶ ἡ αἰσθηματικὴ τῶν στίχων συγκρατιέται μέσα στὰ ὅρια τῆς λεπτότητος. Ὁ κ. Σκίπης ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι πάντα ἀνεξάντλητος, καὶ οἱ ἐμπνεύσεις τοῦ ἀφθονοῦν. Ἰσως γι' αὐτὸ δὲ φαίνεται νὰ προσέχει πολὺ νὰ εἶναι ἐκλεκτικώτερος, ἐνῶ ἓνας ἄλλος ποιητὴς θὰ ἐπέβαλε στὸν ἑαυτὸ τοῦ αὐστηρότερη κριτικὴ καὶ ἔτσι οὔτε στὸν ἀναγνώστη θ' ἄφηνε τὴν φροντίδα τῆς ἐκλογῆς, οὔτε θ' ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὸ ἔργο του τὴν εὐγένεια ἐκείνη πού ἀναδίνει κάθε καλοπρόσφερτο ἔργο. Προσωπικά, δὲν συγκινοῦμαι ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς αἰσθηματικῆς ποίησης πού περιέχουν οἱ δυὸ αὐτὲς συλλογὲς. Ἰσως θὰ μὲ συγκινοῦσε τὸ εἶδος αὐτὸ σὲ μιὰ πιὸ καλομελετημένη φόρμα, πλούσια ἡχητικά, χρωματισμένα καὶ ἀπαλή. Ὅμως τέτοια πού παρουσιάζονται τὰ ποιήματα τοῦ κ. Σκίπη δὲν ἐπιβάλλουν τὸ ξαναδιάβασμα. Οὔτε πλούσια ρίμα (φορὲς-στροφές, καημοὶ-φιλί, πνοή-μαζί) οὔτε ἐσωτερικὴ ἁρμονία, (κόψε ἓνα ρόδο ἀπόψε πάλι, καὶ τῶν χρωμάτων τους τοὺς τόνους, κτλ.), καὶ ἄλλου λέξεις πέρα γιὰ πέρα ἀντιποιητικές (τιλνεῖ, σουπριξε, λιονταρίνα κτλ.).

Ἀξιοσημεῖωτο εἶναι πὼς τὸ μόνο «ποίημα ἰδεῶν» τοῦ κ. Σκίπη (στὴν πρώτη του συλλογὴ) μᾶς παρουσιάζεται μὲ γνήσιο Καβαφικὸ χαρακτῆρα («Ἡ Νοσταλγία τοῦ Φειδία»). Ὁ εἰρμὸς τῶν

ἰδεῶν, τὸ παρουσίασμα καὶ ἐν γένει ἢ σκέψη, καθαρῶς Καβαφικά· καὶ φτάνει ἓνα «τσάκισμα» ἢ ἄλλαγμα ρυθμοῦ γιὰ νὰ γίνῃ λέξη πρὸς λέξη ποίημα Καβαφικό.

M. ANT.

Δημοσθένη Ν. Βουτυρά *«Μέσα στὴν Κόλαση»* Ἀθήνα 1927.

«Μέσα στὴν Κόλαση», εἶναι ἓνας σατυρισμὸς τῆς κοινωνίας γραμμένος μὲ δύναμη καὶ εὐφυΐα. Πολλοὶ λόγιοι βρίσκονται στὴν Κόλαση τοῦ κ. Βουτυρά, καὶ γιὰ ὅσους τοὺς γνωρίζουν προσωπικὰ οἱ λεπτομέρειες μὲ τίς ὁποῖες χαρακτηρίζεται ἡ περιγράφεται ἡ διαμονή τους θὰ εἶναι πολὺ διασκεδαστικές. Τοὺς Ἀλεξανδρινούς ἀναγνώστες ποὺ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν γνωρίζουν τὰ ἄτομα, ἢ γνωρίζουν μερικὰ μόνο ἀπ' αὐτὰ — καὶ πολὺ λίγο — τοὺς διαφεύγει μεγάλο μέρος ἀπ' τὸ χιοῦμορ τῶν λεπτομερειῶν.

Τὸ βιβλίον ἔχει ἀναμφισβήτητα χαρίσματα σάτυρας. «Ἡ σατυρική διάθεση δὲν ἔλειψε ποτὲ ἀπὸ τὸν κ. Βουτυρά. Μπορεῖ κανεὶς μάλιστα νὰ πεῖ ὅτι εἶναι ἓνα ἀπ' τὰ κύρια γνωρίσματα του» γράφει στὴ «Νέα Ἑστία» ἓνας καλὸς κριτικὸς (Π), ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν φαίνεται ἱκανοποιημένος ἀπ' τὸ ἔργο.

Μεταξὺ τῶν εὐρισκομένων στὴν Κόλαση εἶναι καὶ ὁ ἐκλεκτὸς συνεργάτης καὶ ἀνταποκριτὴς τοῦ περιοδικοῦ μας κ. Μάριος Βαϊάνος.

«Ὁ διάβολος σὰν νὰ θύμωσε...

— «Μὰ δὲ μοῦ λές, τοῦ εἶπε, τὸ Βαγιάνο θέλεις νὰ μᾶς κάνεις ἐδῶ !...

— «Βρὲ ποῦ τὸν θυμήθηκες, ἀγαπητέ μου διάβολε! ἀπάντησε ὁ Βαρδούλης. Γιὰ πές μου, τί γίνεται αὐτός;

— «Αὐτὸς διαλύθηκε...

— «ὦ!...

— «Εἶταν ἀναγκαῖον».

Γιὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς ποὺ φέτος θαύμασαν τὴν ὥραία παράσταση τοῦ «Μάχβεθ» στὴν Ἀλόμπρα σημειώνουμε ὅτι ὁ ἐπισκέπτης τῆς Κόλασης συναντᾷ τὸν Μάχβεθ, ὀπλισμένο, ἀπειλητικὸ καὶ τρομερότατον.

«... Γύρισε στὸν Διάβολο.

«— Ὁ Μάχβεθ εἶνε; ρώτησε.

«— Ὁχι, εἶναι ὁ Αἰμίλιος Βεάκης ἡθοποιός!

«.....

«— Ὑπῆρξε ὁ Μάχβεθ;

«— Ναί, ἀλλ' ἀπ' τὴν ἡμέρα ποῦ ἔγινε ὁ Βεάκης, αὐτὸν τὸν στείλαμε στὸ χωνευτήριο.

«— Ποιόνα τὸν Βεάκη;

«— Όχι, τὸ Μάκβεθ».

Ὁ λεπτὸς, ὁ χαριτωμένος λογοτέχνης Νιρβάνας (βρίσκεται κι' αὐτὸς στὴν κόλαση) ἔκαμε τὴν ἔξυπνη παρατήρηση ὅτι ἡ κόλαση τοῦ Βουτυρᾶ ἔγινε περιζήτητος χώρος διαμονῆς. Ἐθύμωσαν οἱ συνάδελφοι τοῦ συγγραφέα τοὺς ὁποίους δὲν φρόντισε ἡ δὲν θέλησε νὰ συμπεριλάβει στὴν κόλασή του.

«— Ὡραῖα, κύριε Βουτυρᾶ! ἄκουσα νὰ τοῦ παραπονοῦνται
» πολλοί» μᾶς λέει ὁ Νιρβάνας. «Ἐμένα δὲν μ' ἐθεώρησες ἄξιον
» νὰ μὲ βάλης στὴν Κόλασή σου. Ἄς εἶνε! Θὰ σοῦ τὸ πληρώσω!

«Καὶ ὁ ἀγαθώτατος Βουτυρᾶς ἀναγκάζεται νὰ ὑπόσχεται ὅτι
» θὰ συμπεριλάβῃ καὶ τοὺς παραλειφθέντας εἰς νέαν... ἔκδοσιν!

«— Μὴν κάνετε ἔτσι ρε παιδιὰ! τοὺς ὑπόσχεται. Θὰ σᾶς
» βάλω κι' ἐσᾶς. Θὰ φροντίσω μάλιστα νὰ ὑπάρχουν καλοὶ μεζέ-
» δες καὶ ἐκλεκτὴ ρετσίνα».

Χρ. Βασιλακῆκη. «Ὁ Χαρτοπαίκτης πὺν ἐκμυστηρεῦται».
Ἔκδοσις δευτέρα. Τύπ. Σολ. Ε. Ἀθανασοῦλα. Ἀθῆναι.

Ὁ κ. Βασιλακῆκης ἔχει ἀναμφιβόλως ἀξιόλογα προσόντα ἀφηγητοῦ. Εὐκόλα, μ' ἐνδιαφέρον πολὺ ὁ ἀναγνώστης περνᾷ ἀπ' τὸ ἓνα κεφάλαιο τοῦ βιβλίου στὸ ἄλλο. Ἀπ' τὴν ἀφήγηση βγαίνει φυσικά, ἀβίαστα ὁ χαρακτήρας τοῦ Κουπίδη, ἐνὸς ἀνθρώπου φρικτὰ ἀμοράλ. Οἱ περιγραφὲς τοπειῶν, δρόμων, τοῦ ἐσωτερικοῦ σπητιῶν πολὺ ἐναργεῖς. Στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου ὁ ἐκδότης (κ. Γ. Αὐγερινὸς) μᾶς λέει γιὰ τὴν εὐμενῇ δεξίωσιν πὺν εἶχε γίνεῖ στὴν πρώτη ἔκδοσιν· δὲν ἀποροῦμε δὲ διόλου πὺν τὸ βιβλίον ἄρρεσε σὲ πολλοὺς λογίους, μεταξὺ τῶν ὁποίων σημειώνουμε ὅτι εἶναι ὁ Παλαμᾶς, ὁ Νιρβάνας, καὶ ὁ Πάλλης.

«Ροβινσὼν», Arthur Cantillon, μετάφραση: Λ. Χρυσανθέμου (ἔκδοσιν κ' ἐπιμέλεια «Νέων Ρυθμῶν»), Δράμα 1927. Ἐνα θαυμάσιον θεατρικὸν ἔργον γραμμένον μὲ ἀπλότητα, χάριν κ' ἐξυπνάδα πὺν σὲ κάνει νὰ πονᾶς ἐλαφρὰ μὲ τὴν λεπτὴν εἰρωνίαν τοῦ βέλγου συγγραφέα του, καὶ τὴ σατυρικὴν του φρεσκάδα, τὴ γεμάτη φιλοσοφικὴν διάθεσιν, πάνω στὰ ἀνθρώπινα.

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου ξετυλίγεται σ' ἓνα ἔρημον νησάκι ὅπου ζεῖ ὁ Ροβινσὼν μαζὶ μὲ τὸν σύντροφό του τὸν Παρασκευᾶ (οἱ ὁποῖοι ἔχουν καὶ δὲν ἔχουν σχέσηιν μὲ τοὺς δυὸ ἥρωες τοῦ παγκόσμιου γνωστοῦ μυθιστορήματος τοῦ Daniel de Foë).

Σιγομιλοῦν κοντὰ στὴν καλύβα τους. Ὁ Ροβινσὼν, βαρεσθησμένος ἀπ' τὴν ἀσκητικὴν ζωὴν πὺν περνᾷ στὸν ἔρημον αὐτὸν τόπον

δεκαπέντε χρόνια τώρα, εξομολογείται τὸν πόνο τοῦ μ' αὐτὰ τὰ λυπητερά λόγια στὸν πιστό του σύντροφο:

«Ναί, ὅλα μένουν ἴδια, ἐδῶ, κάτου, πάντα! Πάντα, πάντα ὁ ἀτέλειωτος κρότος τῆς θάλασσας καὶ οἱ φωνές τῶν πουλιῶν μέσα στὰ δέντρα.

Πάντα ὁ γυμνὸς ἥλιος σ' ἔρημα τοπεῖα, καὶ τὸ χάος τοῦ παρθένου δάσους, καὶ τὰ ἴδια λούλουδα ποὺ παράγουν τὰ ἴδια φρούτα.

Πάντα αὐτὴ ἡ ἀγωνιώδης ἐλπίδα, ποὺ ποτὲς δὲν τρέφεται καὶ ποὺ δὲ θέλει νὰ πεθάνει.

Τίποτα δὲ μοῦ μένει ἀπ' τὰ περασμένα, ἐχτὸς ἀπ' τὴ θύμηση καὶ τὴ λαλιά, κ' ἡ θύμηση ὅσο πάει καὶ θολώνει.

Μὴ λὲς τίποτε, Παρασκευᾶ, γλυκὲ σκλάβε, τὸ λεχτικό σου μὲ φοβίζει. Φοβοῦμαι μήπως λησμονήσω τὸ δικό μου καὶ τὸ πνεῦμα μου, μὲ τὴ συζήτηση. γένει σὰν τὸ δικό σου.

Ἄλλοι οἱ ἄνθρωποι ζοῦν ἀντάμα, μιλοῦν ἀντάμα κ' ἡ σκέψη λουλουδίζει ἀσταμάτητα μὲ τὸ μίλημα, ὅπως σμαλτώνεται μὲ φέγγη ἡ φωσφορίζουσα θάλασσα τὶς καλοκαιριάτικες νύχτες.

Μὰ τὸ κούτελό σου δὲν εἶναι παρὰ μιὰ εὐκολόπλαστη ἀργυλῶδεια μάζα ποὺ τὸ πνεῦμα μου ἐπιχειρεῖ νὰ διαπλάσσει καὶ νὰ τοῦ δώσει τὴ δικιά του φόρμα.

Καὶ φοβοῦμαι μερικὲς φορὲς πὼς τὸ βάρβαρο ἔνστιχτο ποὺ μένει μέσα σου, μήπως ἀνακατωθεῖ μὲ τὴ σκέψη μου, κι' ἀπ' τὸ ἀντάλλαγμα μένουν, στὸ τέλος τῆς γραφῆς, ἓνας μισοάγριος κ' ἓνας μισοπολιτισμένος.

Φοβοῦμαι μὴ γίνω ζῶο καὶ ξεχάσω τὴ χώρα μου».

Γι' αὐτὸ ἡ χαρὰ τοῦ Ροβινσῶνος εἶναι ἀπερίγραπτη ὅταν πρὸ ὕστερα βλέπει νᾶρχουνται ἀπὸ μακριὰ δυὸ ἄνθρωποι (ὁ κύριος κ' ἡ κυρία Τζιάκων) τοὺς ὁποίους ἀναγνωρίζει νᾶναι «ἄνθρωποι τῆς ἴδιας τοῦ φυλῆς, μὲ λευκὸ δέρμα καὶ ἴσιο μέτωπο!» Ἀρχίζει λοιπὸν τὶς ἐρωτήσεις γεμάτος λαχτὰρα νὰ μάθει νέα, νέα τῆς πατρίδας του, ὅλου τοῦ κόσμου. Τι λύπη ὅμως τὸν καταλαμβάνει ὅταν ἀρχίζει νὰ μαθαίνει, νὰ μαθαίνει... Τὸν εὐρωπαϊκὸ πόλεμο, τὸν γάμο τῆς ἀγαπημένης του, τὸν θάνατο τοῦ πατέρα του, τὸ ἀλληλοφάγωμα τῶν ἀδερφίων του πάνω στὴ μοιρασιά τῆς κληρονομίας τους καὶ διάφορα ἄλλα ποὺ τοῦ προκαλοῦν ἀπογοήτευση.

Συλλογίζεται τί ἀστεῖος τύπος εἶναι αὐτὸς ὁ κ. Τζιάκων ποὺ τοῦ ὑπόσχεται νὰ τοῦ εὔρει μιὰ θέση μέσον τῶν φίλων του παρ' ὅλο ποὺ αὐτὸς ἔχει δική του τράπεζα! τὴν γυναῖκα του, τὴν κ.

Τζιάκσων, πού τοῦ ἔκανε ἔρωτικές προτάσεις μόνο καί μόνο γιά νά ικανοποιήσει τίς δικές της ὀρμές· τὸν καϋμένο τὸν Παρασκευᾶ πού θένε νά τὸν ντύσουν χρυσοκόκκινο λακὲ γιά «νά ὀδηγᾶ τοὺς ἀνθρώπους στὴν μπάγκα τοῦ κ. Τζιάκσων»· τί φτώχεια καί ἐχθρότητος ἀπ' τοὺς δικούς του καί τοὺς ξένους τὸν περιμένει ἂν ἐπιστρέψει πίσω στὴν πατρίδα του· τὴν κακία καί τὸν ἐγωϊσμό τῶν ἀνθρώπων πού μένουν κατὰ βάθος πάντα οἱ ἴδιοι, ἔστω κι ἂν πέ-
ρασε ἀπὸ πάνω τους τόση μπογιά πολιτισμοῦ...

Δὲν θέλει πιά νά φύγει ἀπ' τὸ ἔρημο νησάκι του. Προτιμᾷ νά μείνει στὸν χαμένο αὐτὸν τόπο μαζί με τὸν πιστό του σύντροφο Παρασκευᾶ καί νά ἀφήσει τὸν Κον καί τὴν Κα Τζιάκσων νά φύ-
γουν μόνοι τους μὲ τὴν ἄκατό τους.

«Ροβινσὼν, Ροβινσὼν — λέγει στὸν ἑαυτό του — αἰστάνεσαι νά βροντοῦν μέσα σου ὅλα τὰ πάθη πού σοῦ ξανάρθαν;

«Ὁχι, δὲν εἶναι καθόλου καινούργιοι μουσαφίριδες. Εἶναι πα-
λιοὶ σύντροφοι, πού αὐτοὶ οἱ ναναγοὶ σοῦ ξανάφεραν.

Τὰ εἶχες ἀπομακρύνει, καί, μονάχα, ἡ μελαγχολία δὲ σ' ἔγκα-
τέλειψε.

Πόσο ὁμορφο εἶταν τ' ὄνειρό σου, πόσο ὁμορφο εἶταν τ' ὄ-
νειρό σου!... Νὰ πού ξαναγεννιοῦνται μέσα σου τὸ πάθος καί ἡ
ἐπιθυμία...

«Α! ἦρθες, Παρασκευᾶ. Ζύγωσε, καλέ μου δοῦλε. Κοίταξέ με,
γλυκὲ ἄγριε, κοίταξέ με μὲ τὰ ὠραία σου μάτια ὅπου φωλιάζει ὁ
οἶκος, ὅπως μέσα στὰ μάτια τῶν ζώων.

Καί λυτήσου με, Παρασκευᾶ. Εἶμαι ὁ ἄνθρωπος πού ζητοῦσε
τὸν τριανταφυλλόκητο καί βρῆκε τὸ κοιμητήρι.

Νόμιζα πὼς γνώρισα τὴ ζωὴ κ' εἶναι ὁ θάνατος πού μ' ἀγγίζει.

Τι πρέπει νά κάνουμε, Παρασκευᾶ;

Κι αὐτὸς ἀπαντᾷ:

«Νὰ μὴ φύγουμε. ἡ ἡσυχία μας εἶναι ἐδῶ. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρω-
ποι μιᾶν τραχιά, προστάζουν χωρὶς γλύκα καί εἶναι ἄξιοι μόνο
γιά τὸ φαγί...

Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος μοῦ ὑποσχέθηκε ἓνα κόκκινο ροῦχο καί
χρυσᾶ γαλόνια. Εἶναι, βέβαια, ὁμορφα πράματα. Μὰ θάμαι σκλά-
βος ἀντὶ νᾶμαι σύντροφος.

Μὴν πᾶς στίς χῶρες ὅπου μαλώνουν, ὅπου ξεσχίζονται, ὅπου
ἀλληλοσφάζονται· κανέναν δὲ θά σὲ πηρετήσῃ ποτέ, σὺν καί μένα.

Μὴν πᾶς στίς χῶρες ὅπου κλαῖν περισσότερο ἀκόμα γιά τὴν
παρουσία τῶν ἀνθρώπων ὅσο δὲν ἔκλαψες ἐσὺ ποτέ γιά τὴν ἀ-
πουσία τους...

“ Ἀς μείνουμε.

Ποῖον θὰ βρεῖς ἐκεῖ κάτω γιὰ νά σέ δεχτεῖ;

Δέν εἶναι ἀρκετά κατοικημένη ἡ χώρα ὅπου ὑπάρχουν δυὸ καρδιές πού ἀγαπιοῦνται;

Ἡ μεγάλη ἡσυχία στὰ λειβάδια, ὅπου ὁ ἥλιος λάμπει, γλυκὸς σὰν ἓνα πατέρα χωρὶς θυμό...

Ἡ μεγάλη ἡσυχία στὰ λειβάδια καὶ τὸ βάδισμα μέσ' στὰ ψηλά χορτάρια, ἔχοντας μαζί στοὺς πλάϊ, τὸ φρέσκο φλασκὶ καὶ τὸ καλογεμισμένο ὄπλο.

Τὸ σκοτεινὸ δάσος, γλῆσσά του ὁ ὕγρὸς, καὶ οἱ πολύχρωμοι παπαγάλοι, καὶ τὰ ἱριδωτὰ φεῖδια μέσα στὰ πράσινα φυλλώματα τῶν δέντρων...

Τ' ἀσφαλισμένο καταφύγι ὅπου ὁ ὕπνος εἶναι χωρὶς ἀγωνία, καὶ ὁ φιλόστοργος δοῦλος πού σοῦ τοιμάζει τὰ γεύματα, σύμφωνα μὲ τὴν κάθε σου πεθυμιά».

Α. Τ.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ “*Δημοτικισμός*”. Ἀθήνα 1926. Τυπ. “Ἐστία”.

Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ “*Ἡ γενικὴ τῶν ὑποκοριστικῶν σέ - ἀκι καὶ τὸ νεοελληνικὸ κλιτικὸ σύστημα*”. Ἀθήνα, 1926.

“*Γύρω γύρω ὅλοι*”. Λαϊκὰ παιχνίδια καὶ τραγούδια γιὰ πολὺ μικρὰ παιδιά. Διαλεγμένα ἀπὸ τὴν Καν Εὐδ. Ἀθανασούλα· εἰκονογραφημένα ἀπὸ τὴν Δδα Λύδια Μπορζέκ. Ἀθῆναι, ἐκδοτικὸς οἶκος Δ. Π. Δημητράκου 1927.

Μ. ΒΙΣΑΝΘΗ “*Τὰ θανατερὰ Νευρόσπαστα*”. Ἐκδοτικὴ ἐταιρεία «Ἑλληνικὴ Τέχνη». Ἀριστοτέλη Δαμιανοῦ, Σικάγο.

Β. Α. ΛΑΜΠΡΟΛΕΣΒΙΟΥ “*Πρωτόλεια*” Πειραιεύς, τυπογραφεῖον Σώμου Καλλίνης, 1926.

ΝΙΚΟΛ. ΙΩΑΝ. ΣΥΦΑΚΙ “*Ὁ Δολοφόνος μου τὸ Σχολεῖον*”. Ἐκδόσεις «Πατρὶς τῶν Γραμμάτων». Ἀθῆναι 1927.

ΜΕΝΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ “*Κάποιες Ὠρὲς*”. Τραγούδια, τυπωμένα μὲ τὴ φροντίδα τοῦ Ἀρχη Κορᾶ. Ἀθήνα 1927.

ΜΕΝΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ “*Σελέκτρα*”. Πεζὰ Λυρικά. Ἀθήνα 1927.

“*Νέα Ἑστία*”, τεύχος 10, 1ης Σεπτεμβρίου.

Με συνεργασία Ψυχάρη, Καμπούρογλου, Τραυλαντώνη, Καιοφύλλα, Πετρίδη, Σπαταλά.

Πολύ ενδιαφέρον τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Καιροφύλλα τὸ ἐπιγραφόμενο “Φώσκολος καὶ Κάλβος”. Ὁ Κάλβος καὶ ὁ Φώσκολος ἦταν στενοὶ φίλοι. Καὶ οἱ δύο εἶχαν γεννηθεῖ στὴ Ζάκυνθο ἀπὸ ζακυνθινῆς μητέρας (ὁ πατέρας τοῦ Φώσκολου ἦταν Ἑνετὸς τὴν καταγωγή, ὁ πατέρας τοῦ Κάλβου Κερκυραῖος). Ὁ Φώσκολος ἦταν 14 χρόνια μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Κάλβο. Εἶναι βέβαιο πὼς ὁ Φώσκολος ἀγάπησε πολὺ τὸν Κάλβο, τὸν ὑποστήριξε, τοῦ διευκόλυνε τὰ μέσα τῆς συντήρησης. Ὁ Κάλβος φάνηκε εὐγνώμων. Ὅταν ὁ Φώσκολος τοῦ ζήτησε, μέσον τῆς φίλης του Ματζιότη, νὰ ἔλθει στὴν Ἑλβετία νὰ ζήσει μαζί του, ἡ Ματζιότη ἀπάντησε. “Ὁ Ἄνδρέας, ὁ ὁποῖος σὲ ἀγαπᾷ καὶ τιμᾷ μεγάλως, εἶναι πολὺ εὐχάριστημένος νὰ ἔλθει σιμὰ σου”. Ὁ Φώσκολος δὲν εἶχε μεγάλα πράγματα νὰ τοῦ προσφέρει. Ἦταν πτωχός. Ἦταν ὑπὸ ἀστυνομικὴν ἐπίβλεψη.

“Εγὼ ἐπὶ τοῦ παρόντος”, γράφει “δὲν θὰ ἡδυνάμην νὰ τοῦ παράσχω παρὰ τὸν ἄρτον μου καὶ τὴν στέγην μου καὶ τὰ μισὰ ὑποκάμισά μου”.

Ὁ Κάλβος ἦτανε τότες 24 ἐτῶν.

Ὅτι ὁ Ἄνδρέας Κάλβος εἶχε φιλία εἰλικρινῇ γιὰ τὸν Φώσκολο δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία. Τὸ ἀποδείχνουν μερικὲς γραμμὲς ποὺ γράφει στὸν Φώσκολο ἡ φίλη του Ματζιότη “ἀντιλαμβανομένη τὴν ἀτελπιστικὴν μόνωσίν” του.

“Θέλεις μαζί σου τὸν καλὸν κ. Ἄνδρέαν; Θὰ ἤρχετο αὐτὸς ἀμέσως χωρὶς νὰ συμβουλευθῇ τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν καρδιάν” του... θὰ ἤρχετο μὲ κλειστὰ μάτια χωρὶς καμμίαν ἀπαίτησιν.

”Ἄν τὸν θέλεις ἐν νεῦμα σου ἀρκεῖ.”

Ἀπὸ τὴν Ἑλβετία πῆγαν οἱ δύο φίλοι τὸ 1816 στὸ Λονδίνο. Ἐκεῖ ἐπῆλθε ἡ ἔριδα μεταξὺ τους καὶ ἐπακολούθησαν οἱ δριμύτατες κατηγορίες τοῦ Φώσκολου ἐναντίον τοῦ Κάλβου. Ὁ ἀγαπητὸς Ἄνδρέας ἐγίνε “ὁ ἄθλιος καὶ ἀπαισίσως ἀγνώμων Κάλβος”. Οἱ Ἰταλοὶ βιογράφοι τοῦ Φώσκολου, λέγει ὁ κ. Καιροφύλλας, πέρνουν τὸ μέρος τοῦ Ἰταλοῦ ποιητῆ. Ὁ Κάλβος κατὰ τὸν κ. Ἀντονα Τραβερσί (συγγραψάντα περὶ Φώσκολου) εἶναι «ὅτι ποταπότερον» δύναται νὰ ὑπάρξει εἰς τὸν κόσμον.»

Κάπως παράξενα πράγματα εἶναι αὐτά. Καταδικάζεται μὲ τέ-

τοιο τρόπο ὁ Κάλβος πάνω στή βάση τῶν λόγων τοῦ Φώσκολου χωρὶς νὰ «γνωρίζωμεν», ὅπως παρατηρεῖ ὁ κ. Καιροφύλλας «τὰς λεπτομερείας τῶν αἰτίων τὰ ὁποῖα ἐπέφερον τὴν ρῆξιν τῶν δύο πρώων φίλων».

“Ὁ Κάλβος εἶχε... τὴν ἡλιθιότητα νὰ θεωρεῖ τὸν ἑαυτό του” ὡς ποιητὴν... “Ἡμεῖς οὐδεμίαν ἔχομεν ἐκτίμησιν πρὸς τὸν Κάλβον ὡς ἄνθρωπον καὶ ἐλαχίστην ὡς ποιητὴν” λέγει ὁ κ. Antona Traversi ἔχοντας ὑπ’ ὄψιν τοὺς Ἱταλικοὺς στίχους τοῦ Κάλβου. Αὐτοὶ μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ἱκανοποιητικοί. Ἀλλὰ θὰ ἔκαμνε καλύτερα ὁ κ. Antona Traversi νὰ ἔγραφε “ὡς Ἰ τ α λ ὸ ν ποιητὴν”. ὦφειλε νὰ εἶναι προσεκτικότερος στὶς ἐκφράσεις του γιὰ τὸν θαυμάσιον ποιητὴ Ἀνδρέα Κάλβο, μιὰ Ἑλληνικὴ δόξα τοῦ 19ου αἰῶνα.

«Φιλότεχνος». Τεῦχος Α΄. - Β΄. Ἰούνιος - Ἰούλιος 1927. Τὸ ἐκλεκτὸ αὐτὸ περιοδικὸ συμπλήρωσε τὸν πρῶτον χρόνον. Ἀπ’ τὸν πίνακα περιεχομένων τοῦ τόμου βλέπει κανεὶς πόση καλὴ καὶ ἐπιμελημένη ἐργασία μᾶς παρουσίασε: δίκαια ἢ ἐπιτυχία αὐτὴ ἐνθαρρύνει τοὺς ἐκδότες γιὰ τὸ μέλλον.

Ἀπ’ τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ 2ου ἔτους ξεχωρίζομε συνεργασία τοῦ Γερ. Σπαταλά πάνω στὴν ὁδὴ «Εἰς Μοναχὴν τοῦ Σολωμοῦ», ἓνα ἐνδιαφέρον ἄρθρον τοῦ Μάρκου Τσιριμώκου «Ἡ γλῶσσα εἶναι μέσο καὶ ὄχι σκοπός», μιὰ μεγάλῃ μελέτῃ τοῦ Ἀλκῆ Θρούλου «Ἡ Εἰσὴγησις γιὰ τὸν 4ο διαγωνισμὸ Μονοπράχτων Ἔργων τῆς Ε.Ε.Θ.Σ.»

Σημειώνουμε τὴν ἐργασία τοῦ πολὺ γνωστοῦ ἀλεξανδρινοῦ λογίου κ. Πήλιου Ζάγρα γιὰ «Ἀλεξανδρινὰ Γράμματα καὶ Τέχνες». Στὸ τεῦχος αὐτὸ ἀρχίζει ἀπ’ τοὺς Ἑλλήνας ζωγράφους τῆς Αἰγύπτου καὶ ὑπόσχεται νὰ γράψῃ ξεχωριστὰς μελέτας γιὰ ποιητάς, διηγηματογράφους, μυθιστοριογράφους, μουσικοὺς κλπ. ποὺ θὰ ἔχουν, δὲν ἀμφιβάλλοιμε, ἐνδιαφέρο καὶ χρησιμότητα.

“Ἐρευνα”, μηνιαῖο περιοδικὸ Αὐγουστος - Σεπτέμβριος 1927. Τὸ τεῦχος αὐτὸ παρουσιάζει μιὰ ἱστορικὴ ἔρευνα “Τὰ πρῶτα βήματα τοῦ Καίσαρος Βοργία” ἀπὸ τὸν ἀκαδημαῖκόν Jean Richopin. Τὸ ἔργο ἔχει μεταφράσῃ στὰ ἑλληνικὰ ὁ σοφὸς λόγιος κ. Γ. Δ. Ἀρβανιτάκης. Ἡ γλῶσσα του καθαρεύουσα καλογραμμένη καὶ εὐχάριστη. Σὲ ὕψος ζωηρὸ ποὺ προκαλεῖ συνεχῶς τὸ ἐνδιαφέρον περιγράφονται οἱ Βοργίαι τοῦ 15ου αἰῶνος μὲ τὰ κακοῦργα ἐνστικτα, τὰ φοβερά καὶ ἄσβυστα πάθη· φόνευαν μὲ τὸν πιὸ ἔντεχον τρόπο ὅσους νόμιζαν πρόσκομμα στὴν ἐπιτυχία καὶ ἐπι-

βολή τους. Φρικτά ἐγκλήματα, τραγικὲς δολοφονίες ἀπὸν Πάπα Ἀλέξανδρο Στ'. καὶ τὸ γυνὸ του Καίσαρα πὺν βάδιζε στὸ: "Ἡ δύναμις εἶναι ὁ Θεὸς μου. Ἡ ἐπιτυχία, νὰ ἡ θρησκεία μου, τὸ συμφέρον μου, νὰ ὁ κώδηξ μου".

"Ερμῆς". 1 Σεπτεμβρίου ἀριθ. 9-10.

Ξεχωρίζουμε ἀπ' τὴν ὕλη του ἓνα ἄρθρο τοῦ γνωστοῦ ζωγράφου κ. Τάκη Καλμούχου "Ὁ ζωγράφος ἔξω ἀπὸ τὴν ἐποχή του", κ' ἓνα ἄρθρο τοῦ κ. Μένου Φιλήντα "Βασιλέψε".

Ὁ κ. Φιλήντας ἐξετάζει τὴν ἐκφρασιν "Ὁ ἥλιος Βασιλεύει". ἀσυμβίβαστη μὲ τὴν δύση τοῦ ἡλίου.

"Ὁ Νοτιοϊταλικὸς τύπος: βασηλιάζω" λέγει "μᾶς δίνει τὸ κλειδὶ τῆς ἐρμηνείας. Ὅπως λένε τὰ ἔμπα καὶ τὰ ἔβγα τοῦ μηνοῦ, εἶπαν καὶ τὸ ἔβγα ἢ τὸ ἔμπα τοῦ ἡλιοῦ".

Σ' ἓνα ἀθηναῖκο ξόρκι ἔχουμε "στὸ ἔμπα ἢ στὸ κατακάθισμα τοῦ ἡλιοῦ".

Ὁ Φιλήντας παρατηρεῖ ὅτι "ὅπως λένε: ἡ χάση τοῦ φεγγαριοῦ, εἶπαν καὶ ἡ μπάση τοῦ ἡλιοῦ.

Κι' ἀπ' ἀφτὰ βγαίνουν τὰ ρήματα χασοφεγγαριάζει = τὸ φεγγάρι βρίσκεται στὴ χάση, μπάση λιάζει = ἡλιάζει στὴν μπάση".

Τὸ μπάσηλιάζει παρετυμολογήθηκε ἀπ' τὸ βασιλιάς κ' ἔκαμε βασηλιάζει, πὺν εἶναι ὁ συνηθισμένος τύπος στοὺς ἑλληνόφωνους τῆς Κάτω Ἰταλίας: τύπος πὺν δὲν ἔχει σχέση μὲ τὸ βασιλεύω = εἶμαι βασιλιάς.

Ὁ κ. Φιλήντας ἀναφέρει σύστοιχους τύπους σὰν καταχωνιάζω καὶ καταχωνεύω, ξοδιάζω καὶ ξοδεύω, σωριάζω καὶ σωρεύω, γειτονιάζω καὶ γειτονεύω, τεμπελιάζω καὶ τεμπελεύω. Καὶ προσθέτει ὅτι ἔτσι "ἀπ' τὸ βασηλιάζει εἶπαν καὶ βασηλεύει ἀφοῦ μάλιστα ὑπαρχε καὶ τὸ ἄλλο τὸ βασιλέβω".

"Τὸ ἀρχαιότερο ὡς πὺν γνωστὸ τραβᾷ πάντα σὲ συνεκδρομὴ τὸ ὁμοιόφθογγο νεότερο".

Βαθμηδὸν ἡ λέξη συγχίσθηκε ὁλότελα μὲ τὸ βασιλεύω. Ὁ ἥλιος τὸν ὁποῖον περιεῖχε ξεχάσθηκε, κ' ἔγινε ἀνάγκη νὰ ξαναειπωθεῖ (βασιλεύει ὁ ἥλιος) — ὅπως ξεχάσθηκε ὁ οἶκος στὸν νοικοκύρη καὶ ἔγινε τὸ σπιτονοικοκύρης.

"Πειθόμαστε" λέγει ὁ κ. Φιλήντας "πὺς πρόκειται γιὰ διαφορετικὸ στέλεχος ἅμα προσέξουμε στὸν τύπο: βασιλέμα. Τὸ ἀρχαῖο βασιλεύω τέτοιο ἀφρηρημένο δὲν ἔχει μιὰ φορὰ. Λέμε ἀπ'

πυτὸ ἢ βασιλεῖα, ἀκόμα καὶ τὸ βασιλεῖα ὅχι ὁμως τὸ βασίλειον".

"*La Semaine Egyptienne*", Κάϊρον. Κυκλοφόρησε τὸ τεύχος τοῦ Σεπτεμβρίου. ἔχει ἓνα ἄρθρον γιὰ τὸν Σαᾶδ Πασᾶ Ζαγλουλ καὶ μιὰ καλὴ εἰκόνα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ πολιτικοῦ τοῦ ὁποίου τὸν θάνατον θρηνεῖ ἡ Αἴγυπτος.

Διαβάζουμε περὶ ποιήματα τοῦ "Αχμετ Ράσεμ καὶ τοῦ Dermenghem· ἓνα ἄρθρον τοῦ κ. Λαζαρίδη γιὰ μιὰ περίοδον τῆς φαραωνικῆς Αἰγύπτου· κριτικὰ σημειώματα τῆς Jeanne Marquès.

"*Ἴσις*" τὸ ἀξιόλογον ἑβδομαδιαῖον περιοδικὸν τῆς πόλεως μας.

"*Ἐλευθερία*", Κυπριακὴ ἡμερὶς. Βγαίνει δυὸ φορές τὴν ἑβδομάδα. Τὴ συστήνομε θερμὰ σὲ ὅσους ἐνδιαφέρονται γιὰ τὰ κυπριακά ζητήματα.

"*Διδασκαλικὸν Βῆμα*". Ἑβδομαδιαῖον ὄργανον τῆς διδασκαλικῆς ὁμοσπονδίας — μὲ πολὺ καλὰ ἄρθρα καὶ πολλὴν ἐνημερότητα στὶς πληροφορίες τοῦ γιὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα.

"*Ἡ Νέα Ἀγωγή*" Ἀθῆναι. Μηνιαῖον παιδαγωγικὸν δελτίον. Ἰούλιος-Αὐγούστου 1927. Στὴν πρώτη σελίδα ὑπάρχει μιὰ ἔντονη διαμαρτυρία γιὰ τὴν τραγικὴ θανάτωσιν τοῦ Σάκκο καὶ Βαντσέτι.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ.

Ἡ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ φιλοξενεῖ ἀπὸ μερικοὺς μῆνες ἓνα διαλεχτὸ ἑλληνα τεχνίτη—ἓνα ξεχωριστὸ ταλέντο—τὸν νεωτεριστὴ ζωγράφον κ. Τάκην Καλμουχο. Εὐγενικός, γλυκὺς, ἄδολος, πραγματικὸς ἰδεολόγος μὲ μοντέρνες ἀνώτερες αἰσθητικὰς ἀντιλήψεις ταξιδεύει γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ψυχικὰς τοῦ ἀπαιτήσεις· διψᾷ γιὰ τὸ καινούργιον, γιὰ τὸ εὐρύν.

Μὲ τὰς βαθυὺς καλλιτεχνικὰς τοῦ γνώσεις καὶ τὴν πλούσιαν φαντασίαν ὁ Καλμουχος ξεπέρασε τὰ ὅρια τοῦ ψυχροῦ ἀκαδημαϊσμοῦ ὅταν εἶδε πὺς δὲν μποροῦσε περὶ νὰ ἱκανοποιηθῇ ἀπὸ τὸ φῶρμα τοῦ. Νοιώθοντας τὴν ἐσωτερικὴν ἀνάγκην νὰ δημιουργήσῃ, νὰ ἀναπαραστήσῃ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς φαντασίας τοῦ, πῆρε τὰς νέας κατευθύνσεις τῆς τέχνης. Ἐκδηλώνεται στὶς νεωτεριστικὰς φόρμας. Ὡς καὶ ὁ ἱμπεριονισμὸς—ὁ ὁποῖος τὸν κρατεῖ ἀκόμη—δὲν τοῦ φθάνει, στέκεται μᾶλλον στὸν ἐξπρεσιονισμόν· ἀπ' αὐτὸν συγκινεῖται, σ' αὐτὸν ἐργάζεται. Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν προτε-